Vi må trygge landet i en urolig tid

Taler	Dato	Sted
Jens Stoltenberg	7 oktober 2026	Stortinget

Omstendigheter
Finanstalen - finansministerens redegjørelse om regjeringens økonomiske opplegg for 2027

President,

I vår tid er det mange mennesker som opplever usikkerhet.

Usikkerhet på grunn av krig og konflikt ute i verden.

Usikkerhet om hva kunstig intelligens vil gjøre med livene våre.

Og usikkerhet for egen økonomi og hvordan regningene skal betales.

Og dessverre er ikke folks bekymringer ubegrunnet.

Vi lever i en mer utrygg verden.

En verden der bombing av ukrainske kornhavner fører til økte matvarepriser.

Der stengningen av Hormuz-stredet gir økte oljepriser.

Og der høyere renter i USA og Europa bidrar til økte renter her hjemme.

Sikkerhet og økonomi er mer sammenvevd enn før.

Alt dette merker norske familier og bedrifter.

Aller minst vi som er glade i statistikk, tror at det finnes ett tall som forteller alt om Norge.

Til det lever vi for ulike liv, og til det er det for store forskjeller i hvordan folk har det.

Blant annet derfor har vi mange forskjellige tall,

som utfyller hverandre og beskriver en sammensatt virkelighet.

Et mest mulig felles virkelighetsbilde er en del av den norske modellen.

Ja, en så viktig del,

at partene i arbeidslivet kommer sammen for å sikre en omforent vurdering av hvordan det går.

Det skjer i Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene.

Der sitter blant annet Statistisk sentralbyrå, LO, NHO og de andre organisasjonene.

Og de presenterer jevnlig rapporter med tall for prisstigning, lønninger, kjøpekraft og flere andre av de mest sentrale størrelsene for norsk økonomi.

På den måten etableres et felles faktagrunnlag.

En enighet om hvordan det faktisk går.

For eksempel viser disse tallene at mat, klær, bolig og mye annet koster mer nå enn før.

Til dels mye mer.

Ting har blitt dyrere.

Prisene har steget.

Men lønningene har steget mer.

Tallene viser at de siste tre årene har prisene steget med om lag 10 prosent, mens

lønningene har steget med mer enn 15 prosent.

Nordmenn flest har høyere kjøpekraft enn noen gang tidligere i vår historie.

Vi forventer at neste år blir det fjerde året på rad hvor kjøpekraften øker.

Det gjelder også når vi tar hensyn til skatter og renteutgifter.

Men at folk får bedre råd, betyr ikke at alle har fått god råd.

Tallene forteller oss også at det fortsatt er for mange som sliter med å få endene til å møtes.

Noen har lav lønn, noen er på minsteytelser og noen står uten jobb.

For dem er det en mager trøst at de har fått litt mindre dårlig råd, eller at det er enda vanskeligere i andre land.

De fleste varer og tjenester koster mer i Norge enn de gjør i andre land.

Men inntektene er også høyere.

Det er derfor ytterst få land i verden der folk med vanlige lønninger, pensjoner eller trygd får mer igjen for pengene, enn det vi gjør i Norge.

For eksempel er prisene i vårt naboland Sverige lavere på mange varer enn de er i Norge.

Men ifølge OECD er lønningene til en vanlig lønnstaker omtrent 35 prosent høyere i Norge enn i Sverige.

Lønningene i Norge rekker altså lengre enn lønningene i Sverige.

En viktig grunn til at norske lønninger er høye, er at norske lønnstakere er mer produktive enn lønnstakere i andre land.

De produserer mer per time arbeidet.

Verdiskapingen per innbygger er blant de høyeste i verden.

Arbeidsledigheten er blant de laveste.

Sysselsettingen blant de høyeste.

Og de siste årene har syv av ti nye arbeidsplasser kommet i privat sektor og bedriftene.

Det er derfor en myte at nordmenn er late, slappe og uten evne til å skape noe nytt.

Så dette er altså det tallene forteller oss:

Aldri før har verdiskapingen vært høyere i Norge enn i dag.

Aldri før har inntektene vært høyere i Norge enn i dag.

Aldri før har kjøpekraften vært høyere i Norge enn i dag.

Så enten vi sammenligner over tid eller mellom land er det mye som går ganske bra her i landet.

Men det er ikke sikkert at det vil fortsette slik.

Det kan bli nye økonomiske nedturer ute som slår inn hos oss her hjemme.

Finansmarkedene kan falle, og oljefondet kan miste mye av sin verdi.

Stigende statsgjeld og inflasjon i mange land er varsellamper i internasjonal økonomi.

Det er ingen politiske vedtak i denne sal som kan fjerne denne usikkerheten.

Det vil alltid være forhold som ligger utenfor politikkens rekkevidde.

Så i stedet for å tro at vi kan avskaffe usikkerhet, må vi ha en strategi for å håndtere usikkerhet.

Vi kan ikke forutse det uforutsigbare, så vi må forberede oss på å stå imot nye tilbakeslag.

Vi må trygge landet i en urolig tid.

Regjeringens forslag til statsbudsjett er et bidrag til dette.

President,

Vi ruster opp forsvaret av Norge.

Vi styrker hæren, sjøforsvaret og luftforsvaret, etterretningen og heimevernet.

Det blir mer penger til våpen, ammunisjon og flere soldater.

Forsvarsbudsjettet øker i tråd med Langtidsplanen, som et samlet Storting har stilt seg bak.

Det innebærer en økning på 6,5 milliarder kroner neste år.

I tillegg foreslår vi betydelige beløp til Ukraina.

Det er også et bidrag til vår egen sikkerhet.

Samlet foreslås det 192 milliarder kroner til forsvarsformål.

Dette tilsvarer 3,4 prosent av brutto nasjonalproduktet.

Norge er dermed allerede svært nær Natos byrdefordelingsmål på 3,5 prosent for 2035.

Vi styrker også politiet og sikkerhetsmyndighetene for å bistå mot ytre trusler og gjøre hverdagen tryggere.

Og vi gjennomfører et digitalt løft.

President,

Før snakket vi om eldrebølgen som noe som lå foran oss.

Nå er den her.

I år er det for første gang flere som mottar alderspensjon enn det er barn med barnetrygd.

Og i årene som kommer vil denne avstanden bare fortsette å vokse.

I mange kommuner betyr det flere sykehjem og omsorgsplasser, men også færre barnehager og skoler.

Det er selvsagt bra at vi blir flere eldre som lever lenger, men det vil sette politikken på prøve.

Det er nødvendig med mer penger til kommuner og sykehus for å møte behovene som en aldrende befolkning krever.

I regjeringens forslag til statsbudsjett økes kommunesektorens frie inntekter med 3,2 milliarder kroner.

Det foreslås også penger til flere sykehjem og omsorgsboliger.

En solid kommuneøkonomi er et av våre viktigste bidrag til å opprettholde bosetting og sysselsetting i hele landet.

Vi sikrer også en forsvarlig og forutsigbar sykehusøkonomi.

Regjeringen foreslår 3,1 milliarder kroner til at sykehusene kan ta imot flere

pasienter og tilby enda bedre behandling.

Den største andelen av veksten i bevilgningene til kommunene og sykehusene går til å dekke økte utgifter som følge av befolkningsutviklingen.

Noen mener dette derfor ikke er å betrakte som en politisk satsing.

Det er bare demografi.

Det er jeg uenig i.

Det at vi i fellesskap skal stille opp og finansiere helse og omsorg er noe av det som vil koste mest og kreve mest av oss i årene som kommer.

Men fordi vi satser på det, kan vi også få det til.

President,

Noe av det viktigste i regjeringens plan for Norge er å trygge folks hverdagsøkonomi.

Det gjør vi ved å holde orden i norsk økonomi og dermed bidra til at arbeidsledigheten kan holde seg lav.

Men vi følger også opp med andre tiltak.

Strømstøtteordningen videreføres, og vil neste år dekke 90 prosent av kostnaden over 79 øre per kilowatt-time, før avgifter.

Også Norgespris videreføres.

I tråd med det som tidligere er varslet og som er nedfelt i loven om Norgespris, justeres prisen basert på en kombinasjon av historiske priser og framtidspriser.

Norgesprisen er derfor foreslått satt til 45 øre før avgifter.

En typisk husholdning i Sørvest-Norge med Norgespris kan spare 8 700 kroner neste år.

Det er da lagt til grunn et forbruk på 16 000 kWh, og sammenlignet med anslått spotpris.

Siden Støre-regjeringen tiltrådte i 2021 er barnehageprisen redusert kraftig og barnetrygden økt betydelig.

I budsjettforslaget videreføres maksprisen på 1200 kroner og barnetrygden på over 2000 kroner.

Det betyr at mens barnehageprisen i 2021 var dobbelt så høy som barnetrygden, er barnetrygden nå nesten dobbelt så høy som barnehageprisen.

Dette er et stort løft for barnefamiliene.

Og det er et eksempel på at vi sammen med våre budsjettpartnere, SV, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet, har funnet gode løsninger for folk.

Vi skal forhandle også om dette budsjettet, og jeg er trygg på at vi igjen vil finne sammen, fordi vi har et felles mål om mer fellesskap og mer rettferdig fordeling.

President,

Sammen med våre budsjettpartnere i Stortinget har vi de siste årene fått flertall for en rekke tiltak som gjør forskjellene mindre.

Og et av de viktigste virkemidlene vi har for å jevne ut forskjeller, er skattesystemet vårt.

Det skyldes at vi har progressive skatter.

Det vil si at skatteprosenten øker med inntekten.

Men også det vi kaller flate skatter og avgifter er viktig for fordelingen.

For eksempel bruker den rikeste tidelen av befolkningen dobbelt så mye på mat som den tidelen med lavest inntekt.

Og derfor betaler de rikeste dobbelt så mye i matmoms.

Enten skattene og avgiftene er flate eller progressive så er de med på å finansiere offentlige velferdsordninger som de som har minst, har mest glede av.

Velferdsstaten omfordeler.

Skatt, offentlige overføringer og offentlige tjenester mer enn halverer ulikhetene i Norge.

I Norge og i Norden har vi gode velferdsordninger.

Det kan vi ha fordi vi er villige til å ha forholdsvis høyt skatte- og avgiftsnivå.

Vi får ikke et nordisk velferdsnivå med et amerikansk skattenivå.

Men dette gjør det desto viktigere at vi har et godt skattesystem som både er rettferdig og som legger til rette for vekst og nyskaping.

Alle skatte- og avgiftssystemer trenger vedlikehold og endringer for å tilpasse seg at økonomien stadig er i utvikling.

Regjeringen tok derfor i fjor initiativ til en skattereform og inviterte partiene på Stortinget til et forlik som kan stå seg over tid.

Målet er et bedre skattesystem med stabile rammevilkår for bedriftene og husholdningene.

Et mer oppsplittet politisk landskap med skiftende flertall gjør det mer nødvendig med forlik for å få forutsigbarhet.

Men paradokset er at det dermed også blir vanskeligere å få til et forlik.

Vi nedsatte en bredt sammensatt skattekommisjon, og kommisjonens rapport har vært på høring.

Tidlig neste år vil regjeringen legge fram en stortingsmelding.

Men arbeidet med å reformere skattesystemet er allerede i gang.

I budsjettforslaget vi legger fram i dag tar vi viktige skritt for å følge opp noen av forslagene fra skattekommisjonen.

Dette er byggesteiner i en større reform og betyr at vi raskere kommer i gang med nødvendige forbedringer.

I tråd med kommisjonens anbefalinger,

og denne regjeringens politikk over flere år,

foreslår vi brede lettelser i inntektsskatten på 6,4 milliarder kroner neste år.

Dette er den største reduksjonen i inntektsskatten i et budsjett på 20 år.

En lønnstaker med 750 000 kroner i lønn vil med regjeringens forslag betale om lag 7 500 kroner mindre i skatt sammenlignet med reglene da Støre-regjeringen tiltrådte.

For en familie med to tilsvarende lønninger blir lettelsen på rundt 15 000 kroner.

Lettelsene i årets budsjett utgjør om lag 3 500 kroner av dette.

I tillegg holdes minste pensjonsnivå for enslige skattefritt.

Dette kommer også mange pensjonister med noe høyere pensjon til gode.

For regjeringen er lavere skatt på inntekt en viktig del av arbeidet med en

skattereform.

President,

I tråd med Stortingets ønske legger regjeringen opp til å bedre kapitaltilgangen for norske vekstselskaper.

Vi vil derfor åpne for at ordningen med aksjesparekonto kan gjelde også for selskap som ikke er børsnoterte, men som handles på andre markedsplasser.

Norske butikker har lenge levd med en konkurranseulempe sammenlignet med utenlandske nettbutikker.

Der utenlandske nettbutikker har mulighet til å eksportere klær til Norge uten tollavgift, må norske butikker betale avgift på det samme.

Nå foreslår regjeringen å redusere denne ulempen ved å halvere tollen på klær.

Regjeringen følger opp skatteløftet.

Det samlede skatte- og avgiftsnivået øker ikke i 2027.

Lavere skatt på arbeid og pensjon finansieres ved å stramme inn på andre områder.

Regjeringen foreslår å trappe ytterligere ned momsfritaket for el-biler.

Dette er i tråd med skattekommisjonens anbefalinger og bidrar til en skattereform der skatten på arbeid går ned, mens skatten på forbruk går opp.

Lettelsene finansieres også ved å tette skattehull.

Blant annet vedtok Stortinget i årets budsjett å fjerne flertrinnsmodellen for eiendomsinvesteringer.

Dette gir økte skatteinntekter neste år, som bidrar til å finansiere lavere inntektsskatt.

President,

En grunn til at folk er urolige, er klimaet.

Denne sommeren har vi hatt hetebølger i Europa og rekordhøye temperaturer i Arktis.

Igjen blir vi minnet på alvoret med klimaendringene.

Det viktigste virkemiddelet for å få ned utslippene i Norge er å prise utslipp ved bruk av avgifter og kvoter.

Det gjør det lønnsomt å rense og ulønnsomt å forurense.

Utslippskuttene skjer der det er billigst.

De økte inntektene fra klimaavgifter brukes til å redusere andre skatter og avgifter.

For bedriftene er det viktig med forutsigbarhet når de skal investere i mer klimavennlige løsninger.

Regjeringen har derfor valgt å fortsette opptrappingen av klimaavgiftene i tråd med planen, som Stortinget har sluttet seg til.

Regjeringen mener samtidig at det er riktig å ta hensyn til at vi nå har høye internasjonale oljepriser.

Derfor skjermer vi veitrafikken ved å redusere veibruksavgiften slik at avgiftsendringene samlet ikke påvirker pumpeprisen.

President,

Selv om vi har oljepenger i Norge, har vi ikke ubegrenset med penger.

Når noen formål skal få mer, må noe annet få mindre.

Eller i det minste ikke så stor økning som håpet.

Innenfor de ulike departementenes områder er det gjort mange omprioriteringer.

Reduserte bevilgninger noen steder vil betale for økte bevilgninger andre steder.

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningene til næringsstøtte med om lag 300 millioner kroner.

Med reduserte bevilgninger må pengene i større grad prioriteres mot de beste prosjektene.

Vi setter også i gang en reform av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Over flere år har vi brukt betydelige midler på klima- og energifondet som forvaltes av Enova.

I neste års budsjett foreslår vi å bevilge 4,1 milliarder kroner.

Det er en reduksjon på 3,8 milliarder kroner.

Likevel vil fondet ha et stort økonomisk handlingsrom til å støtte klima- og energiprosjekter.

President,

En sterk offentlig sektor er en forutsetning for at vi kan leve trygge liv.

Fra fødeavdelingen til sykehjemmet stiller fellesskapet opp,

for å gi oss de tjenestene og stønadene vi alle er avhengige av.

Næringslivet trenger også offentlig sektor.

Blant annet gir det bedriftene tilgang på godt kvalifisert arbeidskraft.

Og investeringer i forskning bidrar til vekst,

og digitalisering bidrar til mindre byråkrati.

Vi som tror på en sterk offentlig sektor, må være de fremste til hele tiden å være opptatt av hvordan den kan fornyes og reformeres.

Alternativet er at den forvitrer.

Derfor gjør vi mye for å fornye og reformere offentlig sektor i dette budsjettet.

For ti år siden, fikk en norsk husholdning omtrent fire brev i uka.

I dag får de litt over ett brev i uka.

Snart vil det bli enda færre.

Men fortsatt kjøres postrutene annenhver virkedag.

Hvis vi fortsetter med det, vil det hvert år framover koste oss milliardbeløp.

Regjeringen legger i neste års budsjett opp til at staten kjøper brevlevering til alle landets postkasser én dag i uka.

Avsendere som må sende brev oftere, kan kjøpe det selv.

Alle som vil, kan også få levering til hentepunkt fem dager i uka.

Markedets tilbud av pakketjenester blir ikke påvirket.

Også innen samferdsel kan vi få mer igjen for pengene.

I Norge investerer vi mer i samferdsel enn de fleste andre land.

Det har gitt oss et godt utbygget veinett,

flyplasser over hele landet,

broer over elver og fjorder,

og tuneller gjennom mange fjell.

Og selv skip bygger vi tuneller for.

Alt dette bidrar til reduserte reisetider, et bedre kollektivtilbud og det er med på å knytte oss sammen.

Men dette krever mye vedlikehold.

Dessverre har det blitt forsømt gjennom flere år.

Det er alltid lettere å få penger til et nytt prosjekt enn det er å få penger til å vedlikeholde et gammelt prosjekt.

Men vedlikehold vil som regel være mer samfunnsøkonomisk lønnsomt, gi mer nytte, enn å bygge nytt.

Og egentlig er det en stolt norsk tradisjon,

dette å ta vare på, forvalte godt og holde i hevd.

Med regjeringens budsjettforslag øker vi bevilgningene til drift og vedlikehold

på både riksvei og jernbane.

De igangsatte, store prosjektene videreføres.

Denne regjeringen vil ta vare på det vi har,

utbedre der vi kan, og først bygge nytt når vi må.

En av de viktigste offentlige tjenestene er skole og utdanning.

I mange år fikk Norge bedre resultater i PISA-undersøkelsene. Men i 2015 snudde det, og siden har det gått nedover.

Mer og bedre læring er et prioritert prosjekt i regjeringens plan for Norge.

Boken skal tilbake i skolen, og vi skal gjøre læreplanene tydeligere.

Læreren må få være sjef i klasserommet og skal få mer støtte og bedre tid til å følge opp eleven.

I budsjettet foreslås et nytt tilskudd til mer undervisning i små grupper i grunnskolen.

Vi fortsetter styrkingen av tilskudd til bøker, skolebibliotek og mer praktisk utstyr.

Dette er noen bidrag til en skole der barn lærer mer.

President,

Ikke alle kan jobbe hele tiden.

Derfor må vi sikre gode ordninger for dem som av ulike grunner ikke kan være i arbeid i kortere eller lengre perioder.

Samtidig skal vi legge til rette for at alle som vil, kan komme i arbeid.

I år avvikler vi overgangsstønaden som gjorde at mange enslige forsørgere fikk lite igjen for å jobbe.

Vi har sendt på høring et forslag om å legge om stønaden til nyankomne flyktninger, slik at de får mer igjen for å komme i arbeid.

Vi vil øke bevilgningen til et program som skal rekruttere unge utenfor arbeid og utdanning til helse og omsorg i kommunene.

Og vi foreslår mer penger til varig tilrettelagt arbeid, slik at flere uføre skal få ta del i yrkeslivet.

Nå er sykefraværet nær 20 prosent høyere enn i årene før pandemien.

Vi har lagt om takstsystemet for fastlegene, for å bidra til færre sykemeldinger.

Og vi legger til rette for bedre deling av informasjon mellom Nav og helsetjenesten.

President,

Kunstig intelligens vil forandre Norge og norsk økonomi.

Vi har bedre forutsetninger enn mange andre land.

Fordi vi har en kompetent arbeidskraft og vi har et digitalisert samfunn.

I tillegg har vi et godt organisert arbeidsliv, et skattesystem og en sterk offentlig sektor som kan bidra til at gevinstene ved å ta i bruk denne teknologien kan fordeles rettferdig.

I statsbudsjettet foreslår regjeringen flere tiltak for bedre å ta i bruk kunstig intelligens, som bevilgninger til økt sikkerhet og kompetanse.

Og vi skal lage en offentlig KI-tjeneste som skal bidra til å gi svar på helsespørsmål fra innbyggerne.

President,

Norge har en stor petroleumsformue.

Det har gitt oss større velstand enn vi ellers ville hatt.

Men med formue følger risiko.

En ulempe ved å ha en formue, er jo at den kan falle i verdi.

Men tross alt er det bedre å ha en formue, enn ikke å ha en formue.

Også her er vår oppgave å håndtere risiko.

Det gjør vi gjennom Statens pensjonsfond utland og med handlingsregelen.

Dette har ikke bare gitt oss god avkastning og et stort fond;

det har også bidratt til å redusere risiko.

Vi har etablert et skille mellom opptjening og bruk av petroleumsinntektene.

Og vi har spredt investeringene bredt over ulike verdipapirer og markeder.

I budsjettforslaget legger regjeringen opp til å bruke 608 milliarder kroner fra pensjonsfondet.

Dette utgjør 2,7 prosent av fondet.

Det er i tråd med handlingsregelen, og lavere enn den forventede realavkastningen på tre prosent.

Uttaket er uendret fra i år, målt som andel av BNP.

Dette er anslått å ha om lag nøytral effekt på norsk økonomi.

I nasjonalbudsjettet vi legger fram i dag, understreker regjeringen igjen risikoen for at fondet kan falle i verdi.

I så godt som alle år etter at handlingsregelen ble innført, har vi brukt mindre enn den forventede realavkastningen.

En slik buffer reduserer sårbarheten for framtidige fall.

Da vi innførte handlingsregelen, ble den kalt PIN-koden til oljefondet.

Og formålet med handlingsregelen har aldri vært ikke å bruke penger.

Formålet har vært å sikre en ansvarlig pengebruk.

Og til de som måtte mene at vi bruker for mye oljepenger, kan det være verdt å minne om at vi egentlig bruker null oljepenger.

Alle statens inntekter fra olje- og gassvirksomheten spares i pensjonsfondet.

Det eneste vi bruker, er deler av finansavkastningen.

På den måten sikrer vi at både vi som lever i dag og de som kommer etter oss, får ta del i rikdommen.

Det er det vi kaller «Generasjonskontrakten».

Den går begge veier.

Målet er jo ikke en rikest mulig stat.

Målet er mest mulig velferd til det norske folk.

Nå, og i framtiden.

President,

Dette budsjettet er et budsjett for ansvarlig forvaltning av oljepengene våre.

Der vi bruker mindre penger på noe, og mer på noe annet.

Vi satser på forsvar.

På omsorg og utdanning i kommunene.

På sykehus.

Og vi styrker folks hverdagsøkonomi.

Det er også et budsjett for fornyelse og reform.

Av offentlig sektor og av skattesystemet vårt.

Men først og fremst er dette et budsjett for å skape trygghet i en urolig tid.

Det er et budsjett som vil gjøre oss bedre i stand til å håndtere nye kriser og nye tilbakeslag.

Vi vet ikke hva den neste krisen vil bli.

Men vi vet at når vi deler rettferdig,

når vi står sammen,

og når vi holder orden i eget hus,

da er vi også bedre rustet til å håndtere det som måtte komme.

Kilde
regjeringen.no

Emneoversigt
Finanstale, Innenriks, Norsk økonomi, Skatter og avgifter, Statsbudsjett

URI
https://www.virksommeord.no/tale/vi-ma-trygge-landet-i-en-urolig-tid